



OCHRONA DZIEDZICZENIA

UMOWY DOTYCZĄCE SPADKU

mgr Katarzyna Maria Zoń

Zakład Prawa Cywilnego i Prawa Międzynarodowego Prywatnego
Uniwersytet Wrocławski



OCHRONA DZIEDZICZENIA



Tytułem wstępu

- **roszczenie o ochronę dziedziczenia**
 - przysługuje **rzeczywistemu spadkobiercy**, który **nie włada spadkiem** (niektórymi przedmiotami należącymi do spadku),
 - przeciwko **spadkobiercy rzeķomemu** (osobie, która w **rzeczywistości nie jest spadkobiercą, a posiada spadek** lub przedmioty do niego należące i podaje się za spadkobiercą),
- **chroni sytuację**, w jakiej znalazł się **spadkobierca** w związku z **faktem dziedziczenia** po spadkodawcy,



Tytułem wstępu

- **rzeczywisty spadkobierca** dysponuje **wieloma odrębnymi roszczeniami**, które wynikają z:
 - **prawa własności** poszczególnych rzeczy należących do spadku (roszczenia windykacyjne),
 - **faktu posiadania** przez spadkodawcę określonych rzeczy (roszczenia posesoryjne),
 - **bezpodstawnego wzbogacenia**,
 - przepisów o **czynach niedozwolonych**,
 - przepisów o **odpowiedzialności kontraktowej**,
 - przepisów o **rękojmi**,



wymóg **spełnienia przesłanek** oraz **tryb realizacji** każdego z częściowych roszczeń **na zasadach ogólnych**,
status spadkobiercy prawnie irrelevantny.



Cel roszczenia

- ułatwienie sytuacji dowodowej spadkobiercy,
- zapewnienie **lepszego ochrony** w porównaniu z innymi przepisami KC,
- **ułatwienie ochrony** poprzez uniknięcie wytaczania wielu roszczeń w kilku niezależnych od siebie postępowaniach sądowych,
- postawienie **rzeczywistego spadkobiercy w takiej samej sytuacji prawnej i faktycznej jak spadkodawca w chwili swojej śmierci,**



wynika z oparcia **dziedziczenia**
na konstrukcji **sukcesji uniwersalnej**.



Charakter roszczenia

- roszczenie o **wydanie spadku** – roszczenie **prawnospadkowe *sui generis***,
- **skuteczne *erga omnes*** – może być kierowane do każdej osoby, która włada spadkiem i podaje się za spadkobiercę,
- charakter **samoistny, uniwersalny i jednolity**,
- treść roszczenia: **wydanie całego majątku** – spadku, uzyskanie **pewnej masy majątkowej, a nie poszczególnych rzeczy** wchodzących w jej skład (chyba że spadkobierca włada jedynie określonymi przedmiotami wchodzącymi w skład spadku, opierając swoje władztwo na fakcie dziedziczenia),
- **jedno roszczenie, nie zbiór pojedynczych roszczeń** wywodzących się z poszczególnych praw przysługujących spadkobiercy,
- na płaszczyźnie procesowej realizowane poprzez **powództwo o świadczenie**.



Przedmiot roszczenia

- **spadek lub poszczególne przedmioty należące do spadku,**
- **rzeczy stanowiące własność spadkodawcy, które w chwili otwarcia spadku nie znajdowały się w jego władaniu,**
- **rzeczy znajdujące się we władaniu spadkodawcy w chwili jego śmierci, jak i wszystkie rzeczy, które mogły się znajdować w tym władaniu ze względu na przysługujący spadkodawcy tytuł prawny.**



Legitymacja czynna

- **rzeczywisty spadkobierca**, który **nie włada spadkiem** (niektórymi przedmiotami należącymi do spadku),
niezależnie od: **tytułu powołania** go do spadku,
faktu, dziedziczenia spadku **w całości** czy **w części**,
- **osoba**, która w danej sytuacji **rzeczywiście** jest **powołana do dziedziczenia**,
- **nabywca spadku lub udziału spadkowego** (art. 1051 KC),
- **wykonawca testamentu** (jako zobowiązany do wydania spadku rzeczywistym spadkobiercom oraz do spłaty długów ze spadku),
- **kurator spadku** (zarząd spadkiem obejmuje także czynności polegające na możliwości żądania wydania przedmiotów należących do spadku od osoby, która nimi włada; nadzór nad spadkiem zanim obejmie go rzeczywisty spadkobierca),
- **nie:** wierzyciel spadkobierców, zapisobierca windykacyjny (art. 1029¹ KC).



Legitymacja bierna

- **rzekomy spadkobierca** – osoba, która **władą spadkiem** (poszczególnymi przedmiotami wchodzącymi w jego skład) **jako spadkobierca**, lecz spadkobiercą **nie jest**,
 - każdy, kto **powołuje się na swoje prawo do spadku**, twierdząc, że spadek lub udział w nim **nabył w drodze dziedziczenia** po danym spadkodawcy, a w rzeczywistości **spadkobiercą nie jest** lub **jest spadkobiercą w mniejszej części, niż twierdzi**; także **w sposób dorozumiany** (np. spłaca długi spadkowe),
 - swoje **władztwo** opiera na przekonaniu, że **jest spadkobiercą**,
- 
- szeroka interpretacja: **każde zachowanie, które uniemożliwia spadkobiercy rzeczywistemu korzystanie z przedmiotów wchodzących w skład spadku**,



Legitymacja bierna

- **spadkobierca, który spadek odrzucił, gdy kwestionuje fakt odrzucenia spadku i nadal nim włada,**
- **nie:**
 - posiadacz, który **legitymuje się samym faktem posiadania**, nie twierdząc jednocześnie, że jest spadkobiercą (np. złodziej),
 - osoba, która opiera swoje posiadanie **na prawie innym od prawa dziedziczenia** (np. twierdzi, że dane przedmioty nabyła od spadkodawcy, otrzymała je od niego w użyczenie),



zasady ogólne.



Przesłanki roszczenia

- **powołanie** osoby do **dziedziczenia** po **spadkodawcy**,
- **pozbawienie** osoby **władania całością spadku** (niektórymi tylko przedmiotami wchodzącymi w jego skład),
- **przypisywanie** sobie **statusu spadkobiercy** przez osobę **władającą spadkiem**.



Ciężar dowodu

- **spadkobierca musi udowodnić:**
 - **prawo do dziedziczenia po danym spadkodawcy** (wszelkie środki dowodowe, w tym: postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia, wydane europejskie poświadczenie dziedziczenia; gdy rzekomy spadkobierca legitymuje się poświadczeniem nabycia spadku obalenie domniemania z art. 1025 § 2 KC wyłącznie w trybie właściwego postępowania o uchylenie lub zmianę aktów potwierdzających nabycie spadku),
 - **władanie spadkiem** lub poszczególnymi przedmiotami należącymi do spadku **w charakterze spadkobiercy** przez pozwanego,
- **nie musi wykazywać tytułu**, jakim **spadkodawca** dysponował do **określonego przedmiotu spadkowego**.



Rozliczenia pomiędzy rzekomym a rzeczywistym spadkobiercą

cel: wyważenie interesów obu podmiotów,

- **roszczenia uzupełniające spadkobiercy:**
 - o wynagrodzenie za korzystanie z przedmiotów należących do spadku,
 - o zwrot pożytków lub o zapłatę ich wartości,
 - o naprawienie szkody z powodu zużycia, pogorszenia lub utraty przedmiotów,
- **roszczenie rzekomego spadkobiercy o zwrot nakładów**



odpowiednie stosowanie przepisów o rozliczeniach między właścicielem a samoistnym posiadaczem rzeczy
(por. art. 224–231 KC).



Roszczenia uzupełniające

- **wydanie spadku** zazwyczaj **nie zaspokaja w całości interesu majątkowego** spadkobiercy,
- mogą być dochodzone **samodzielnie, niezależnie** od **roszczenia o ochronę dziedziczenia**,
- ustawodawca **różnicuje zakres roszczeń** w zależności od **dobrej lub złej wiary** rzekomego spadkobiercy,
- **dobra wiara posiadacza spadku** – usprawiedliwione okolicznościami danego przypadku przekonanie, że jest spadkobiercą (np. osoba, która uzyskała na swoją rzecz poświadczenie o nabyciu spadku, do czasu prawomocnego uchylenia poświadczeń we właściwym trybie),
- **wyłącza brak dołożenia** przez rzekomego spadkobiercę **należytej staranności** w ustaleniu kręgu potencjalnych spadkobierców (współspadkobierców),
- **zła wiara** musi wykazać **osoba, która się na nią powołuje** (art. 7 KC)



Roszczenia uzupełniające

- tożsame skutki jak **utrata dobrej wiary** ma **uzyskanie wiedzy** przez rzekomego spadkobiercę **o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie spadku** (art. 1029 § 2 w zw. z art. 224 § 2 KC) oraz **wezwanie do wydania spadku** przez właściwy organ państwowy (art. 1029 § 2 w zw. z art. 228 KC),
- **nie** można skutecznie kierować **roszczenia o wydanie** spadku wobec osoby, która **utraciła lub zużyła przedmiot** należący do spadku,



nie ma przedmiotu, który mógłby podlegać wydaniu –
przekształcenie w roszczenie uzupełniające.



Przedawnienie roszczeń

- **reguły ogólne** – brak wyraźnego wskazania terminu w art. 1029 KC,
- **różne stanowiska** dotyczące chwili, w której **roszczenie** stało się **wymagalne**:
 - np. chwila objęcia spadku we władanie przez rzekomego spadkobiercę, z zastrzeżeniem że termin ten nie może rozpocząć się przed chwilą otwarcia spadku.
- roszczenia **wchodzące w skład spadku**, mogą:
 - **ulegać przedawnieniu w innym terminie** niż roszczenie o ochronę dziedziczenia,
 - **nie ulegać przedawnieniu** (np. roszczenie windykacyjne co do wydania nieruchomości należącej do spadku),



możliwość dochodzenia tych roszczeń **na innej podstawie**



Przedawnienie roszczeń

- roszczenia wynikające **z rozliczeń pomiędzy rzekomym a rzeczywistym spadkobiercą** przedawniają się z **upływem roku od dnia zwrotu** poszczególnych przedmiotów należących do spadku (art. 1029 § 2 w zw. z art. 229 § 1 KC),
- roszczenia **o naprawienie szkód z powodu zużycia lub utraty rzeczy należące do spadku** przedawniają się w **terminie ogólnym**, liczonym od dnia ich zużycia lub utraty (nie zostały wymienione w art. 229 § 1 KC).



Art. 1029 § 3 KC

- odpowiednie zastosowanie, gdy **wydania majątku** żąda **osoba**, co do której zostało **uchylone orzeczenie: o uznaniu jej za zmarłą lub stwierdzające jej zgon**,
- **bieg przedawnienia roszczenia** z art. 1029 § 3 w zw. z art. 1029 § 1 KC rozpoczyna się **w dniu uprawomocnienia się** uchylecia orzeczenia o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu,
- **nie jest roszczeniem o ochronę dziedziczenia** – nie dochodzi do dziedziczenia,
- **strona powodowa: osoba, którą mylnie** uznano za zmarłą lub której zgon został mylnie stwierdzony, choć **w rzeczywistości żyje**,
- **strona pozwana:**
 - **osoba** będąca **rzeczywistym spadkobiercą** w przypadku śmierci powoda,
 - osoba, która w tej sytuacji **władałaby spadkiem jako rzekomy spadkobierca**.



UMOWY DOTYCZĄCE SPADKU



Pojęcie

- umowy o spadek po osobie żyjącej – umowa zrzeczenia się dziedziczenia,
- umowy o spadek po zmarłym spadkodawcy – umowa zbycia spadku lub udziału w spadku.



UMOWA ZRZECZENIA SIĘ DZIEDZICZENIA



Tytułem wstępu

- **zakaz zawierania umów o przyszły spadek po osobie żyjącej** (art. 1047 KC),
 - ↪ **niedopuszczalność** zawierania **umów dziedziczenia** oraz dokonywania **czynności prawnych *inter vivos***, których **przedmiotem jest spadek po osobie żyjącej**,
 - ↪ umowy **naruszające** zakaz są **bezwzględnie nieważne**,
 - ↓
dziedziczenie może wynikać **jedynie z ustawy lub z testamentu** (art. 926 § 1 KC),
- **cel: ochrona swobody testowania**,
 - ochrona spadkodawcy przed ewentualnym **wpływem osób trzecich** na ustanowiony przez niego porządek dziedziczenia.



Typy zakazanych umów

U M O W A

- o spadek **między potencjalnym spadkodawcą a jego spadkobiercami** (ustawowymi lub testamentowymi),
- o spadek między potencjalnym spadkodawcą a **osobami trzecimi**,
- pomiędzy **potencjalnymi spadkobiercami** osoby żyjącej **dotyczące potencjalnego spadku** po niej,
- między potencjalnymi spadkobiercami **a osobami trzecimi**,
- **przykłady:** umowa zobowiązująca do sporządzenia testamentu określonej treści (np. powołania danej osoby do dziedziczenia), umowa między potencjalnymi spadkobiercami o dział spadku za życia spadkodawcy.



Ogólna charakterystyka

- **jedyna** dopuszczalna umowa dotycząca **spadku po osobie żyjącej**,
 - **potencjalny spadkobierca może zrzec się dziedziczenia ustawowego** po swoim **potencjalnym przyszłym spadkodawcy**,
 - tzw. **negatywna umowa dziedziczenia** = dotyczy **zrzeczenia się** praw,
 - jedyna umowa **umożliwiająca spadkodawcy wpływanie na porządek dziedziczenia** (ustawowego), który następuje po jego śmierci,
 - **umowne ukształtowanie (zmodyfikowanie) kręgu spadkobierców ustawowych oraz osób uprawnionych do zachowku**,
-  **umowne pozbawienie określonych osób prawa do zachowku,**



Ogólna charakterystyka

- **charakter samoistny** względem innych **powiązanych umów** (np. umowa darowizny spadkodawcy na rzecz zrzekającego się),



nie stanowią jej kauzy
(nie jest to umowa przysparzająca),

- jej skuteczność można **uzależnić** od **warunku** (np. powołania określonej osoby do dziedziczenia po spadkodawcy),
 - powinien spełnić się **najpóźniej w chwili otwarcia spadku**,
 - jeśli do chwili śmierci spadkodawcy **nie spełni określonego świadczenia** na rzecz zrzekającego się lub osoby trzeciej **zrzeczenie będzie bezskuteczne**,



Ogólna charakterystyka

- czynność prawna ***mortis causa*** – wywołuje **skutki dopiero w chwili śmierci spadkodawcy**,
- **forma aktu notarialnego** – **bezpieczeństwo** obrotu prawnego,
- może być zawarta **przez pełnomocnika** (pełnomocnictwo szczególne, forma aktu notarialnego – por. art. 99 § 1 w zw. z art. 1048 zd. 2 KC),
- stosowanie przepisów o **wadach oświadczeń woli**,
- dotyczy **jedynie** potencjalnego powołania do **dziedziczenia z mocy ustawy**,
 - ↪ **nieważność** umowy o **zrzeczeniu się dziedziczenia testamentowego** jako sprzecznej z art. 1047 KC,
- **skuteczna** bez względu na to, **jak długi czas upłynął** pomiędzy **chwilą jej zawarcia a datą śmierci spadkodawcy**.



Strony umowy

- **spadkobierca ustawowy:**
 - **osoba, która w chwili zawierania umowy byłaby powołana do spadku,**
 - **każda inna osoba, która nawet potencjalnie mogłaby dziedziczyć po spadkodawcy (jest w kręgu spadkobierców ustawowych, niezależnie od kolejności powołania do dziedziczenia),**
- **przyszły spadkodawca,**
- **nieważna umowa zawarta przez spadkodawcę z osobą, która nie będzie mogła być spadkobiercą ustawowym.**



Zakres kompetencji stron umowy

- strony **nie mogą** same w umowie **modyfikować skutków umowy i zasad dziedziczenia ustawowego**,
- **brak kompetencji do ingerowania** w ustanowiony przez ustawodawcę **krąg spadkobierców ustawowych**,
- postanowienia umowy **nie mogą** prowadzić do **odmiennego niż ustawowy**:
 - **określenia wielkości udziałów spadkowych**,
 - **kręgu osób dziedziczących z ustawy**.



Skutki umowy dla zrzekającego się dziedziczenia

- **wyłączenie od dziedziczenia** tak, jakby nie dożył otwarcia spadku,
- **utrata prawa do zachowku,**
- **brak możliwości nabycia innych korzyści związanych statusem spadkobiercy ustawowego** (np. małżonek, który zrzeka się dziedziczenia nie może nabyć roszczenia z art. 939 KC),
- **możliwość dziedziczenia na podstawie testamentu** (w razie powołania przez spadkodawcę),
- **możliwość bycia zapisobiercą.**



Skutki umowy dla zstępnych zrzekającego się dziedziczenia

- skutki umowy rozciągają się **także na zstępnych** zrzekającego się, którzy przy dziedziczeniu ustawowym **wstępowałiby** w jego **miejsce**, gdyby nie dożył chwili otwarcia spadku,
 - **wyłączenie całego szczepu** pochodzącego od zrzekającego się,
- obejmuje zarówno **zstępnych**, którzy **żyli w momencie zawierania umowy**, jak i **urodzili się później**,
- umowa wpływa na **sytuację prawną osób niebędących jej stronami**,
 zrzekający się **nie musi uzyskiwać zgody** zstępnych na zawarcie umowy, czy sądu opiekuńczego, gdy zstępni są małoletni,



Skutki umowy dla zstępnych zrzekającego się dziedziczenia

- **dyspozytywny charakter** regulacji art. 1049 KC,
- strony umowy mogą:
 - **ograniczyć skutki jedynie do osoby zrzekającego się,**
 - postanowić w umowie, że jej **skutki będą obejmowały tylko niektórych zstępnych** zrzekającego się,
- w **braku wyraźnego zastrzeżenia** w umowie, zrzeczenie się **obejmuje także jego zstępnych.**



Skutki umowy dla osób trzecich

- **brak ochrony wierzycieli** zrzekającego się spadkobiercy,



nie mogą żądać uznania umowy zrzeczenia się dziedziczenia **za bezskuteczną** w myśl art. 527–534 KC ani w oparciu o stosowany *per analogiam* art. 1024 KC.



Uchylenie skutków umowy o zrzeczenie się dziedziczenia

- zawarcie przez strony **nowej umowy**, której przedmiotem będzie:
 - **uchylenie zawartej wcześniej umowy**,
 - **zmiana zawartej wcześniej umowy** (np. wyłączenie skutków zrzeczenia się względem zstępnych zrzekającego się, dodanie do umowy warunku lub terminu),
- **forma aktu notarialnego pod rygorem nieważności**,
- **skuteczne zawarcie umowy przywraca zrzekającemu się wszelkie uprawnienia spadkobiercy ustawowego**,
 - natomiast **powołanie do dziedziczenia testamentowego nie przywraca** zrzekającemu się statusu spadkobiercy ustawowego oraz związanych z tym uprawnień (np. prawa do zachowku).



UMOWA O ZBYCIE SPADKU



Pojęcie

- **przedmiotem obrotu prawnego** może być **spadek** (wyodrębniona masa majątkowa) oraz **udział** w nim,
- **umowa o zbycie spadku** (art. 1051 KC):
 - **przeniesienie spadku**,
 - **przeniesienie ułamkowej część spadku**,
 - **przeniesienie udziału w spadku**,
 - **przeniesienie ułamkowej części udziału spadku**,
- może być zawarta dopiero po śmierci spadkodawcy – **nie jest** umową o **spadek po osobie żyjącej**,
- czynność prawna *inter vivos*,

- nie dotyczy **zbycia poszczególnych przedmiotów** należących do **spadku** ani **rozporządzenia** przez spadkobiercę **udziałem w przedmiocie należącym do spadku** (art. 1036 KC – możliwość uzależniona od zgody pozostałych współspadkobierców).



Funkcje

- umożliwia **szybkie spieniężenie spadku** i uzyskanie od nabywcy korzyści majątkowej jeszcze **przed działem spadku**,
- daje możliwość przeniesienia na nabywcę przedmiotów o **nieuregulowanym stanie prawnym**, wchodzących w skład spadku,
- **swoista korekta** ustawowego lub testamentowego **porządku dziedziczenia po spadkodawcy**.



Przedmiot umowy

- spadek w rozumieniu art. 922 KC
 - **cały spadek** (dziedziczy jeden spadkobierca),
 - **ułamkowa część spadku** (jedyny spadkobierca postanawia zbyć wyłącznie określoną ułamkowo część spadku),
 - **udział w spadku** (dziedziczy wielu spadkobierców, jeden zbywa swój udział)
 - **część ułamkowa udziału** (dziedziczy wielu spadkobierców, jeden zbywa ułamkowo określoną część przypadającego mu udziału).



zawsze część idealna spadku lub udziału w nim,
a nie oznaczone przedmioty lub masy majątkowe
wchodzące w skład spadku,



Przedmiot umowy

- obojętny **tytuł powołania** do spadku (ustawa, testament, oba równocześnie – por. art. 926),
- można **zbyć spadek przypadający z obu tytułów** lub **ograniczyć** zbycie spadku **do jednego z tytułów**,
- w razie wątpliwości zbycie udziału w spadku przypadającego spadkobiercy z jednego tytułu **nie rozciąga się na drugi** z tytułów dziedziczenia,
- można ograniczyć zbycie spadku jedynie do **części spadku**, która przypadła spadkobiercy z tytułu **przyrostu** lub **podstawienia**,



Przedmiot umowy

- **zasada:** przedmiotem umowy **część spadku znana stronom w chwili zawierania umowy** – późniejsze zmiany **nie zwiększają korzyści nabywcy**, chyba, że **wyraźnie wskazano w umowie**,
- zbywany udział w spadku można określić **ułamkiem**, wskazać, iż będzie to **udział, który ostatecznie przypadnie spadkobiercy** czy też, że umowa obejmuje **cały udział spadkowy zbywcy**, bez precyzowania go jako ułamkowej części spadku,
- **udział spadkobiercy** okazał się **mniejszy** niż określony w umowie – nabywca wstępuje tylko w te **prawa, które przysługują zbywcy**,
- **skutki zmian** dookreślają przepisy dotyczące charakteru dokonanej czynności prawnej (np. sprzedaż – rękojmia za wady prawne).



Strony umowy

- **zbywca** spadku:
 - **spadkobierca** (ustawowy, testamentowy), który **przyjął spadek**,
 - **nabywca spadku** (przy dalszym zbyciu),

- **nabywca** spadku – **dowolny** podmiot prawa cywilnego (osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna z art. 33¹ KC):
 - **współspadkobierca**,
 - **zapisobierca**,
 - **osoba trzecia**,
 - **osoba niegodna dziedziczenia**.

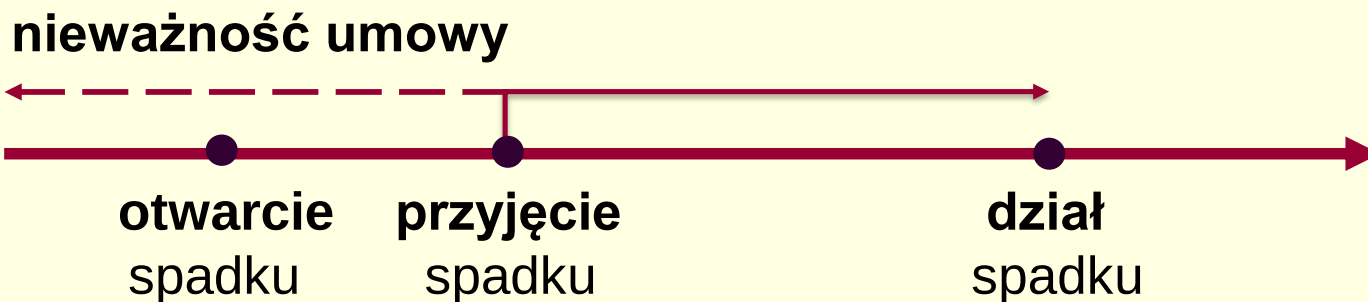


Granice czasowe zawarcia umowy

- termin **początkowy**: przyjęcie spadku przez spadkobiercę – bezpieczeństwo obrotu
↓
 - **złożenie oświadczenia woli** w terminie,
 - działanie **fikcji prawnej**,
 - **sposób przyjęcia** spadku **obojętny** (przyjęcie wprost, z dobrodziejstwem inwentarza),
- termin **końcowy** – brak ograniczenia – dopóki **spadek** stanowi **wyodrębnioną masę majątkową**,
 - kilku **współspadkobierców** – do chwili dokonania **działu spadku**, na skutek którego **spadkobierca staje się wyłącznie uprawnionym** do przyznanych mu przedmiotów należących do spadku; rozporządzanie na zasadach ogólnych,

Granice czasowe zawarcia umowy

- wymóg uzyskania **dokumentów potwierdzający prawo do spadku** (postanowienie o SNS, zarejestrowany APD lub EPS) **nie jest warunkiem ważności** umowy,
- **nieważność** umowy o zbycie spadku :
 - zawarcie umowy **przed otwarciem spadku** (art. 1047 KC),
 - zawarcie umowy przed **przyjęciem spadku** (art. 58 § 1 w zw. z art. 1051 KC),





Charakter umowy

- umowa o **podwójnym skutku**,
 przepis **względnie obowiązujący** – strony mogą **wyłączyć skutek rozporządzający** umowy (art. 1052 § 1 KC) ,
- czynność prawna **konsensualna** – dla **skuteczności nie jest wymagane wydanie** spadku nabywcy,
- umowa **odpłatna** lub **nieodpłatna**,
- umowa **kauzalna** – ważność umowy przenoszącej spadek ze zbywcy na nabywcę zależna jest od istnienia **przyczyny prawnej** dokonanego przysporzenia (*causa obligandi vel aquirendi* lub *causa donandi* w wypadku umowy o podwójnym skutku),

umowy **przenoszące** spadek: **sprzedaż, zamiana, darowizna**,
- forma **aktu notarialnego pod rygorem nieważności** – bezpieczeństwo obrotu.



Skutki umowy

- **sukcesja uniwersalna**: w wyniku **jednego zdarzenia prawnego – zawarcia umowy** – ze **zbywcy na nabywcę** przechodzą **wszystkie prawa i obowiązki** (art. 1053 KC),
 - **bez potrzeby dokonywania dodatkowych czynności prawnych**,
-  **nabywca wstępuje w całą sytuację prawną** zbywcy i przysługuje mu **taka sama ochrona**, jakby to on był spadkobiercą:
 - może podejmować wszystkie **działania, do jakich uprawniony był zbywca** np. wystąpić z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku po spadkodawcy czy wnioskiem o dział spadku,
 - **uzyskuje korzyści** wynikające z wyłączenia od dziedziczenia współspadkobierców (np. przez uznanie ich za niegodnych), z tytułu przyrostu, poprzez odpadnięcie ze spadku niektórych obciążeń (np. na skutek uznania zapisobiercy za niegodnego),
 - **przejmuje obciążenia** związane z dziedziczeniem.



Rozliczenia między zbywcą a nabywcą spadku

zmiany składu majątku spadkowego (zbycie, utrata, uszkodzenie przedmiotów), poczynienie **nakładów**,



- roszczenia **nabywcy przeciwko zbywcy**,
cel: wydanie surogatów, które weszły w skład spadku, **wyrównanie wartości** masy spadkowej w wypadku jej uszczuplenia,
- roszczenia **zbywcy względem nabywcy**,
cel: zwrot nakładów i wydatków poczynionych na spadek,
- **charakter dyspozytywny** (art. 1054 KC) – **same strony** mogą ukształtować **sposób rozliczenia**,
- **nie znajduje zastosowania** do sytuacji **od chwili zawarcia umowy**.

Odpowiedzialność za długi spadkowe

- odpowiedzialność **wobec osób trzecich** (art. 1055 § 1 KC) – charakter **bezwzględnie obowiązujący**,
- **nabywca** staje się **dłużnikiem wierzycieli spadkowych** z chwilą zawarcia umowy,
- **zbywca spadku** pozostaje **współdłużnikiem solidarnym nabywcy**,
- **tożsamy zakres odpowiedzialności** zbywcy i nabywcy,



istotna **treść oświadczenia** spadkobiercy o przyjęciu spadku:

- **przyjęcie spadku wprost** – nabywca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe **bez żadnych ograniczeń**,
- **przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza** – odpowiedzialność nabywcy ograniczona **do wartości stanu czynnego spadku** ustalonego w wykazie lub spisie inwentarza,



Odpowiedzialność za długi spadkowe

- **stosunki wewnętrzne** między zbywcą i nabywcą (art. 1055 § 2 KC) – **nie zmienia pozycji wierzycieli**,
 - kumulatywne **ustawowe przystąpienie do długu** (ustawa łączy je z faktem zawarcia przez zbywcę i nabywcę umowy zbycia spadku),
 - charakter **dyspozytywny** regulacji,
-  w **braku odmiennej umowy nabywca odpowiada względem zbywcy za zaspokojenie wierzycieli spadkowych** i ponosi odpowiedzialność za to, że **wierzyciele nie będą żądać od niego zaspokojenia długów**.



Zakres odpowiedzialności z tytułu rękojmi

- **wyłączona odpowiedzialność** spadkobiercy za **wady fizyczne i prawne poszczególnych przedmiotów** wchodzących w skład spadku oraz odpowiedzialność spadkobiercy za **wady fizyczne spadku**,
- **odpowiedzialność z tytułu wad prawnych:**
 - zbywca **nie jest spadkobiercą**,
 - zbywca **ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe w większym zakresie** niż wynika to z umowy,
- **zakres odpowiedzialności** wynika z przepisów regulujących **umowę będącą podstawą zbycia**,
- **nabywca spadku nie korzysta** z ochrony przewidzianej w **art. 1028 KC**.



Przejście na nabywcę korzyści i ciężarów

- decydująca **chwila zawarcia umowy** o zbycie spadku – przejście na **nabywcę korzyści i ciężarów** związanych z przedmiotami należącymi do spadku oraz **niebezpieczeństwa ich przypadkowej utraty lub uszkodzenia**,
- art. 1057 KC ma charakter **względnie obowiązujący** – strony umowy mogą w sposób **odmienny** uregulować tą kwestię,
- od chwili zawarcia umowy **nabywca**:
 - jest **uprawniony do pobierania wszelkich korzyści**, jakie przynoszą przedmioty spadkowe,
 - jest **obciążony obowiązkiem ponoszenia wydatków** związanych z utrzymaniem przedmiotów należących do spadku.
 - ma obowiązek **zwrotu zbywcy wydatków poniesionych** przez niego po zawarciu umowy na majątek spadkowy,
 - **może żądać wydania mu korzyści**, jakie spadek przynosi.



Dziękuję za uwagę !